

Strengere straffikke løsningen

● Det norske samfunnet har hardnet til.

● Straffene skjerpes, men kriminaliteten går ikke ned.

● Hva er problemet i norsk kriminalpolitikk?

Regjeringen har lagt frem forslag til ny utforming av straffeloven § 60 a, den såkalte «mafiaparagrafen». Lovens formål er å ramme organisert kriminalitet.

Forslaget bærer imidlertid mer preg av ønske om å vise handiekraft, enn ønske om å gjøre noe med kriminaliteten.

Ser man regjeringens forslag i lys av historien til nåværende «mafiaparagraf», blir dette tydelig.

Flying start

De gjeldende «mafiaparagraf» trådte i kraft fikk den en flying start. Påtalemyndigheten anførte den i en rekke saker og fikk i stor grad medhold i rettsapparatet.

Det fungerte slik frem til domstolene skjerpet inn bruken. Formålet med bestemmelsen ble det sentrale. Poenget var ikke at mange skulle dømmes etter denne paragrafen. Den skulle være et redskap mot den kriminalitet som virkelig skadet samfunnet.

«Mafiaparagrafen» er en straffutmålingsregel. Det er ikke mulig å kun bli dømt for overtredelse av denne.

Den er et redskap for å kunne gå ut over ellers gjeldende strafferamme i andre straffebud.

I Norge er det lang tradisjon for at domstolene har en sentral rolle ved fastsettelsen av straffnivået. Det er Stortinget som gir lov hjemmel for å straffe, men strafferammene er så vide at lovtoksten gir liten veiledning. Dette systemet har vi hatt i en årrekke og det fungerer meget godt. Det fungerte også godt i forhold til «mafiaparagrafen». Hvorfor skal regjeringen gå inn og detaljstyre i dette ene eksempelet?

Hardere samfunn

Det norske samfunnet har hardnet til. Troen på at løsningen ligger i mer penger til politiet og strenge straffer for lovbrutere har festet seg.

Straffenivået i Norge har hatt en jevn og markert stigning de siste 10–15 år. Særlig gjelder dette vold og vinningskriminalitet. Antall personer som sitter i varetekt har økt kraftig.

Det samme gjelder den kontroll og overvåkingen borgerne har måtte tåle. Hver gang det strammes inn begrunnes det med at vi må bekjempe kriminalitet.

KRIMINALITET

Arne Seland, advokat

Domstolenes praktisering av straffelovens § 60 a har gått mot denne strømmen. Dette har tydeligvis ikke vært akseptabelt og makten går inn og forteller hvilken kurs som skal følges. Problemet er at kriminaliteten ikke går ned. Antallet voldtekter er økende.

Voldtekt er et samfunnsnødd som må bekjempes.

Det er samfunnets ansvar å sikre tryggheten i befolkningen. Voldtekt er den forbrytelsen som har hatt den største økningen i straffen. Litt forenklet kan man si at for ti år siden fikk man ett år i fengsel for voldtekt. For fem år siden fikk man to år i fengsel. Nå er straffen tre år i fengsel. Det er videre bestemt at innen få år skal straffen for voldtekt være fire år i fengsel.

Ingen effekt

I fjor sommer ble flere av våre byer rammet av voldtektsbølger. Daværende justisminister uttalte at man trengte strengere straffer for å få bukt med problemet. Det ble uttalt at voldtekt var nesten like grovt som drap og måtte straffes deretter.

På dette tidspunktet visste man at straffen for voldtekt på kort tid hadde gått fra fengsel i ett år til fengsel i tre år.

Det var kjent at denne tredoblingen av straffen ikke hadde hatt noen effekt på antall utførte voldtekter. Hvorfor tar man ikke hensyn til kjente fakta? Hva er det som kan være viktigere?

Vi må ha et straffesystem som tar seg av forbrytelse. Straffen skal imidlertid ikke være et mål i seg selv. Det viktigste er ikke at folk holdes i fengsel. Det viktigste er at færrest mulig blir voldtatt. Når

I FENGSEL: Det norske samfunnet seg, skriver kronikkforfatteren.

strengere straffer ikke fungerer må vi se etter andre løsninger.

Uten motforestillinger

Fengselsvesenet har endret seg. Det er vedtatt at Kongsvinger fengsel utelukkende skal gi plass for utendringer. De skal sitte der til de skal sendes ut av landet. Tilbudet til fangene skal tilpasses deres situasjon. I praksis betyr det dårligere forhold.

For få år siden ville et slikt «utendingsfengsel» være utenkelig. Nå innføres ordningen uten motforestillinger.

Innen politiet har vi sett de største forandringene. Hvert år har de hatt store økninger i bevilgningene. De er gitt utstyr, fullmakter og kan utføre etterforskningsoppdrag tidligere ikke var adgang til. De er gitt mulighet til overvåking og kontroll i en skala som før var utenkelig.

Etter 22. juli har politiet gjennomgått en grundig gransking. Etter alt politiet var tilført de siste

har hardnet til. Troen på at løsningen ligger i mer penger til politiet og strenge straffer for lovbrutere har festet seg.

Foto: Ila fengsel

årene skulle vi hatt et sterkt politi.

Det hadde vi ikke. Vi hadde et politi med svakheter i alle ledd.

Dette var skuffende men det skulle ikke forbi slik. 22. juli kommisjonen hadde gitt oss oppskriften for hvordan vi kunne styrke politiet og den skulle følges.

Bevåpning

Faktum er imidlertid at tiden går og veldig lite er på plass. Politets fokus og engasjement har vært knyttet til spørsmålet om egen bevåpning. 22. juli kommisjonen har vurdert spørsmålet og konkludert med at dette ikke ville gi noen forbedring.

«Vi må tenke på egen sikkerhet», var uttalelsen som kom fra politiet.

Det er greit, men det var ikke politiet som døde på Utøya.

Dessverre er det lett å falle tilbake til gamle synder. «Vi har rett» tankegangen innad i politiet

er tilbake. Det er også bemerkelsesverdig at dette kommer opp nå. Det har aldri tidligere vært flertall for slik bevåpning.

Det vi vet er at politiet ligger nede med en såret stolthet.

Manndommen må styrkes og ingenting gjør det mer effektivt enn ett skytevåpen. «Vi har rett» og vi har våpen. Makt er deilig.

Andre løsninger

Nylig møtte jeg som forsvarer i en av de mindre tingrettene utenfor Oslo. Kort tid før saken startet kom sorenskrivener inn i rettsalen. Dette er ikke vanlig, men han tok seg tid og gikk rundt og hilste på alle og særlig hilste han på den tiltalte. Den tiltalte var en ung gutt i underkant av 20 år gammel.

Da jeg kom inn i rettsalen hilste sorenskrivener også på meg. Han fortalte at han og klienten min var gamle venner.

Sorenskrivener hadde ledet fire straffesaker mot denne

gutten og det var under behandlingen av disse vennskapet hadde utviklet seg. De to snakket sammen om familie og venner. Saken gikk sin gang. Gutten fikk sin dom helt i tråd med gjeldende praksis. Det som imidlertid var annerledes var guttens holdninger når han forlot rettsalen. Nå gikk han ut med en følelse av og blitt sett og blitt tatt vare på.

Han var fast bestemt på å gjøre sitt beste for å klare å følge de rådene sorenskrivener hadde gitt han.

De siste årene har all fokus vært på strengere straffer. I debattene har det vært bred enighet om å skjerpe straffene. Stiden har handlet om hvor mye strengere straffe skulle bli. Skal vi fortsette i samme spor eller skal vi prøve andre virkemidler?

Skal vi legge mer vekt på fakta og kanskje la dommene ligge en periode?